

REPUBLIKA SLOVENIJA USTAVNO SODIŠČE

Up-320/01 in Up-385/01

31. 3. 2003

Pritrdilno ločeno mnenje sodnika dr. Ribičiča

Glsoval sem za sprejem obeh sklepov, s katerima sta bili zavrženi ustavni pritožbi A. A. in A. A. Tako sem ravnal zato, ker je prepričljiva utemeljitev take odločitve, po kateri v primeru pripora brez zakonite podlage ni mogoče izpodbijati niti pripornega sklepa, s katerim je bil pripor odrejen (ker je ta po dveh mesecih prenehal veljati), niti sklepa o ponovni odreditvi pripora, ki nezakonitega stanja ni mogel povzročiti, ampak ga, nasprotno, konča. Redna sodišča so se sicer večkrat postavila na stališče, da obdolženca ni mogoče izpustiti na prostost takrat, ko poteče rok, do katerega je odrejen pripor, pač pa je izpustitev iz pripora mogoča ravno na podlagi posebne odločitve, da priporni razlogi več ne obstojijo. Toda to stališče bi lahko v praksi vodilo do velike samovolje pri posegih v človekovo svobodo. Zato se strinjam z odločitvijo Ustavnega sodišča, po kateri kršitev pravice do osebne svobode, ki naj bi bila storjena s tem, da je bil pritožnik v priporu določen čas brez izdane sodne odločbe, ne more biti predmet ustavne pritožbe zoper priporne sklepe, ki se na sporni del pripora ne nanašajo. Takšno stališče pomeni, da bi moral prizadeti, preden sproži ustavno pritožbo, sprožiti upravni spor na podlagi drugega odstavka 157. člena Ustave (odločanje o zakonitosti posamičnih dejanj, s katerimi se posega v ustavne pravice, če ni zagotovljeno drugo sodno varstvo).

Takšno stališče je Ustavno sodišče sprejelo že večkrat. Tako je v odločbi št. Up-185/95 iz leta 1996 zapisalo: "Sklep Okrožnega sodišča lahko za pritožnika učinkuje šele od njegove vročitve pritožniku in se zato ne more nanašati na čas odvzema prostosti pred tem. V tem primeru, gre lahko le za to, da je bila z morebitnim nezakonitim dejanjem, ki naj ne bi imelo podlage v sodni odločbi, kršena pritožnikova pravica do osebne svobode. Po odločbi drugega odstavka 157. člena Ustave odloča o zakonitosti posamičnih dejanj, s katerimi se posega v ustavne pravice, če ni zagotovljeno drugo sodno varstvo, v upravnem sporu pristojno sodišče". Zastavlja se vprašanje učinkovitosti pravnega sredstva, na katerega se Ustavno sodišče večkrat sklicuje v časovno daljšem obdobju (1996 - 2003), vendar ustavni pritožniki vedno znova ponavljajo isto napako in se obračajo na Ustavno sodišče, ne da bi prej izčrpali upravni spor. To pa pomeni, da se njihove ustavne pritožbe zavržejo, čeprav je očitno, da so bili določen čas v priporu brez sodne odločbe. Zato je Ustavno sodišče za pričujoča primera sklenilo, da objavi sklep o zavrženju ustavnih pritožb, sam pa sem se odločil za pritrdilno ločeno mnenje, ki naj opozarja obdolžence in njihove zagovornike, kako morajo ravnati v primeru nezakonitega pripora po poteku roka, določenega v pripornem sklepu. Samo v primeru, če bodo prizadeti pravočasno, še preden bo sanirana kršitev z novim pripornim sklepom, sprožili upravni spor, se bo pokazalo, ali je to pravno sredstvo tisto, ki lahko razreši problem nezakonitega pripora.

Ustavno sodišče je v konkretnem primeru zaradi 8-urnega časovnega zamika v že citirani odločbi št. Up-185/95 iz leta 1996 ugotovilo očitno kršitev 19. člena Ustave, ki daje vsakomur pravico do osebne svobode. V obravnavanih primerih iz leta 2001, torej pet let pozneje, je prišlo do podobnih kršitev, pri katerih pa je pripor brez sodne odločbe trajal bistveno dalj časa (6 oziroma 7 dni). Zato se zastavlja vprašanje, ali so odvetniki, ki zastopajo obdolžence, seznanjeni s stališčem Ustavnega sodišča oziroma vprašanje, zakaj se ne odločajo za upravni spor, kadar pripor traja, čeprav nima več podlage v sodni odločbi. Dokler niso sproženi takšni upravni spori, se zastavlja vprašanje, ali je to pravno sredstvo sploh lahko učinkovito, glede na to, da gre za primere, ki jih je treba razreševati tako rekoč prek noči. Šele upravno sodišče bo lahko prisililo upravnika zapora, v katerem se obdolženi nahaja, da ga bo nemudoma izpustil na prostost, čim bo potekel v pripornem sklepu določeni rok pripora. Glede na to, da gre za enega najbolj občutljivih posegov v človekove pravice, za omejevanje človekove svobode, je prav, da se kršitve odpravljajo hitro in učinkovito.

Zavrženje ustavnih pritožb A. A. in A. A. pritožnikoma ne more pomagati, razen v toliko, da iz obeh sklepov nedvomno izhaja, da sta bila precej časa v priporu nezakonito, brez sodne odločbe.

Pač pa lahko upoštevanje teh dveh sklepov pomaga novim obdolžencem (ki se bodo znašli v podobni situaciji) in njihovim zagovornikom. Glede na to, da je kazenski senat ocenil, da tovrstna splošna opozorila ne sodijo v obrazložitev njegovih sklepov, sem se odločil o njih napisati tole ločeno mnenje.

dr. Ciril Ribičič